

Sikkerhed i retsbygninger

Redegørelse afgivet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet

april 2010

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	1
1.1	Baggrund og arbejdsopgaver.....	1
1.2	Arbejdsgruppens sammensætning.....	2
2	Problemernes karakter og omfang	2
2.1	Vidnebeskyttelse	3
2.2	Sager med behov for forhøjet sikkerhedsniveau	4
2.3	Undvigelsesrisiko	6
2.4	Hærværk og tyveri.....	6
2.5	Personalesikkerhed	7
2.6	Øvrige sikkerhedsmæssige problemer	8
3	Rollefordelingen mellem politiet, anklagemyndigheden, Kriminalforsorgen og retterne.....	9
4	Beskrivelse af eksisterende sikkerhedsmæssige foranstaltninger i retsbygninger.....	10
4.1	Zoneinddeling	10
4.2	Venteværelser for bange vidner.....	11
4.3	Skalsikring, herunder tyverialarm	12
4.4	Adgangssluse og venterum for arrestanter.....	13
4.5	Metaldetektorer/håndscannere mv.....	13
4.6	Øvrige sikkerhedsmæssige tiltag	14
5	Beskrivelse af løsninger til sikring af retsbygningen	15
5.1	Videovervågning.....	15
5.2	Overfaldsalarmer	16
5.3	Opfangning af mobiltelefonisignaler (spektrumdetektorer mv.).....	16
5.4	Videokonference	17
5.5	Særligt sikrede retssale	17

5.6	Skudsikkert glas	19
6	Arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger	19
6.1	Vidnebeskyttelse	20
6.2	Sager med behov for forhøjet sikkerhedsniveau	22
6.3	Undvigelsesrisiko	23
6.4	Hærværk og tyveri	23
6.5	Personalesikkerhed	24
6.6	Øvrige sikkerhedsmæssige problemer	24
7	Samlet omkostningsestimat for arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger	25

1 Indledning

1.1 Baggrund og arbejdsopgaver

Den 1. januar 2007 trådte domstolsreformen i kraft. En reform, der har budt på væsentlige både indholdsmæssige og strukturelle forandringer for domstolene, herunder en sammenlægning af landets hidtidige 82 byretskredse til i alt 24 kredse.

I den forbindelse har domstolene stået over for store bygningsmæssige udfordringer – hovedparten af de nye retskredse har således fået eller vil få nybyggede eller gennemrenoverede lokaler (domstolenes bygningsreform). I forbindelse med gennemførelse af disse bygningsmæssige ændringer har Domstolsstyrelsen, såvel som bl.a. byretterne og politiet, gjort sig en række overvejelser vedrørende sikkerhedsforanstaltninger i landets retsbygninger.

Overvejelserne har navnlig været begrundet i, at der i dag behandles et stigende antal sager ved retterne, hvor politiet vurderer, at der er en forhøjet sikkerhedsrisiko. Det drejer sig f.eks. om terrorsager, menneskesmuglersager og rocker-/bandekriminalitet. I disse sager vil politiets tilstedeværelse i sig selv ikke nødvendigvis være nok til at skabe den fornødne sikkerhed for sagens aktører, herunder vidner og domsmænd/nævninger.

På baggrund heraf har Justitsministeriet fundet det hensigtsmæssigt, at der fastlægges et fælles og realistisk sikkerhedsniveau for landets retsbygninger, og at der i den forbindelse vurderes de bevillingsmæssige konsekvenser i tilknytning hertil. Justitsministeriet har derfor i foråret 2009 nedsat Arbejdsgruppen om sikkerhed i retsbygninger.

Arbejdsgruppen skal efter kommissoriet udarbejde et konkret forslag til sikkerhedsniveauet i landets retsbygninger, dog ikke eventuelle midlertidige retsbygninger, afdelingskontorer og bitingsteder. Forslaget skal danne grundlag for den løbende indretning af landets retsbygninger.

Det har indledningsvist været nødvendigt at foretage en nærmere afgrænsning af emnet ”sikkerhed i retsbygninger”, da så forskellige områder som bygninger, arbejdsmiljø og personalesundhed vil kunne indeholdes i overskriften. En fuldstændig gennemgang af den vifte af emner, der vil kunne henføres under ”sikkerhed i retsbygninger”, ligger uden for sigtet med denne arbejdsgruppe, og det er derfor fastlagt i arbejdsgruppens kommissorium, at arbejdsgruppen alene skal beskæftige sig med den bygningsmæssige sikkerhed i og omkring retsbygningerne.

Da domstolene har en særlig rolle i samfundet, er de underlagt en detaljeret regulering. Af særlig relevans i forhold til sikkerhed i retsbygninger er grundsætningen om offentlighed i retsplejen, herunder hensynet til at bevare et åbent retsvæsen. Over for en fuldstændig sikring af landets retsbygninger står altså hensynet til et åbent og tilgængeligt retsvæsen.

Arbejdsgruppen har med udgangspunkt i ovenstående overvejet, hvordan der kan opnås trygge rammer og et tilfredsstillende sikkerhedsniveau for de personer, der færdes i retsbygningen, herunder vidner, lægdommere, advokater, retternes medarbejdere. Arbejdsgruppen har desuden

overvejet, hvilke forebyggende tiltag der vil kunne minimere risikoen for, at anholdte undviger under opholdet i retsbygningen, og hvordan der kan ske forebyggelse af tyveri i og hærværk mod retsbygningen.

Herudover har arbejdsgruppen forholdt sig til spørgsmålet om fordelingen af ansvaret for opretholdelse af ro og orden i retsbygningen mellem politiet, Kriminalforsorgen, anklagemyndigheden og retten.

Arbejdsgruppens overvejelser præsenteres med denne rapport.

Arbejdsgruppens kommissorium vedlægges som bilag 1.

1.2 Arbejdsgruppens sammensætning

Arbejdsgruppen har haft følgende sammensætning:

- Kontorchef John Vestergaard (formand), Justitsministeriet
- Ressourcedirektør Helle Meyland, Domstolsstyrelsen
- Programdirektør Simon Gjedde, Domstolsstyrelsen
- Byretspræsident Søren Axelsen, byretspræsidenterne
- Landsdommer Ulla Langholz, de overordnede retter
- Vicepolitiinspektør Peter Olesen Dahl, Rigspolitiet
- Politiadvokat Finn Christian Christiansen, Rigsadvokaten
- Fuldmægtig Bente Munksø Volkens, Direktoratet for Kriminalforsorgen
- Fuldmægtig Lise Bitsch, Justitsministeriet

Chefkonsulent Inge de Neergaard, Domstolsstyrelsen, og fuldmægtig Rasmus Nielsen, Domstolsstyrelsen, har ydet sekretærbistand til arbejdsgruppen.

Devoteam Consulting A/S er blevet inddraget med henblik på rådgivning om diverse tekniske løsninger, som arbejdsgruppen har haft under overvejelse.

Derudover har Nationalt Forebyggelsescenter og PET leveret bidrag til arbejdsgruppens overvejelser vedrørende sager med behov for forhøjet sikkerhedsniveau.

Arbejdsgruppens rapport er det samlede resultat af arbejdsgruppens drøftelser. De institutioner mv., der har været repræsenteret i arbejdsgruppen, kan således på forskellige områder have synspunkter og ønsker, som rækker ud over de nedenfor beskrevne forslag og anbefalinger.

2 Problemerkarakter og omfang

De danske statsinstitutioner er traditionelt præget af stor åbenhed. For domstolene kommer denne åbenhed måske tydeligst til udtryk gennem grundsætningen om offentlighed i retsplejen. En

grundsætning, der er direkte forankret i Grundloven. Åbenheden i det danske retsvæsen medfører, at der som altovervejende udgangspunkt er direkte adgang til landets retsbygninger uden, at man som besøgende skal f.eks. registreres eller visiteres.

I kontrast til den danske model står bl.a. de svenske og tyske domstole, hvor der ved indgangene til retsbygningerne er indført en omfattende sikkerhedskontrol i form af scanning af tasker mv., ligesom gæster skal gennem metaldetektorer for at få adgang.

På trods af de nationale forskelle i adgangen til retsbygninger, og på trods af, at det generelle trusselsbillede gennem de senere år har ændret sig, er åbenhed i den danske retspleje fortsat en kerneværdi. En værdi, der derfor til stadighed er omdrejningspunktet for overvejelser om sikkerhedstiltag ved domstolene. Da trusselbilledet som anført har ændret sig markant de senere år, er det arbejdsgruppens opfattelse, at det er nødvendigt bedst muligt at sikre domstolene med kompenserende foranstaltninger, der muliggør åbenhed og samtidig sikrer et rimeligt sikkerhedsniveau. Åbenhed i retsplejen har derfor også dannet grundlaget for arbejdsgruppens videre overvejelser.

I arbejdsgruppens kommissorium er der anført en række problemstillinger vedrørende sikkerhed i retsbygninger, som arbejdsgruppen skal tage stilling til. Herudover har arbejdsgruppen overvejet, om der inden for kommissoriets rammer er andre sikkerhedsmæssige aspekter, som bør inddrages.

Nedenfor følger en nærmere gennemgang af de identificerede problemstillinger vedrørende sikkerhed i retsbygninger, herunder deres omfang.

2.1 Vidnebeskyttelse

Arbejdsgruppen skal blandt andet vurdere, hvordan der opnås trygge rammer og et tilfredsstillende sikkerhedsniveau for vidner.

I et retssamfund er det nødvendigt, at borgerne er villige til at møde i retten og afgive forklaring i det omfang, der er behov herfor. Derfor er vidnebeskyttelse også et tema, der har givet og fortsat giver anledning til overvejelser. Arbejdsgruppen kan i den anledning bl.a. pege på, at en arbejdsgruppe under Justitsministeriet i juni 1998 afgav en rapport om vidnebeskyttelse¹, ligesom EU's Ministerråd i 2001 vedtog en rammeafgørelse, der bl.a. vedrører kontakten mellem offer og gerningsmand i retsbygninger.²

Retsplejelovent indeholder en række vidneregler. Udgangspunktet følger af lovens § 168, hvorefter enhver har pligt til at afgive forklaring for retten som vidne. Over for en sådan pligt må der selvfølgelig stå en vished for, at samfundet sikrer, at de mennesker, der vidner, kan føle sig trygge herved.

¹ Jf. Vidnebeskyttelse, Justitsministeriet, juni 1998.

² Se nærmere herom i afsnit 4.2.

Samfundsudviklingen de senere år har medført en vis forrøelse i det kriminelle miljø. På den baggrund har der været øget opmærksomhed på spørgsmålet om vidnesikkerhed/-beskyttelse, og emnet er til stadighed undergivet stor bevågenhed i samfundet.

Københavns Politi har bekræftet, at det er politiets erfaring, at der gennem de senere år er set en øget frygt for at vidne – særligt i sager om grov kriminalitet, banderelateret kriminalitet og kriminalitet begået af personer med anden etnisk oprindelse end dansk.³ Der er dog ofte tale om, at et vidne har givet udtryk for en generel frygt, uden at der har foreligget konkrete trusler mod den pågældende.

Vidnets oplevelse af tryk – eller mangel på samme – kan vise sig på mange forskellige tidspunkter i det forløb, der udspiller sig fra en straffelovsovertrædelse bliver begået, og til der er afsagt endelig dom i sagen. Inden for rammerne af denne arbejdsgruppes overvejelser ligger alene de tidspunkter, hvor vidnet er til stede i retsbygningen (det bemærkes, at tiltaltes tilstedeværelse i retslokalet under et vidnes eller en medtiltaltes afhøring er reguleret i retsplejelovens § 856).

Uanset om der er tale om tilfælde, hvor der rent faktisk har været fremsat trusler mod et vidne, eller tilfælde, hvor et vidne oplever en generel frygt, er det vigtigt, at vidner så vidt muligt føler sig trygge, så der opnås de bedste rammer for et samarbejde.

I de forholdsvis få tilfælde, hvor der er behov for at sikre vidner fuldstændig anonymitet, foreligger der efter arbejdsgruppens opfattelse en helt særlig situation, som vil skulle håndteres konkret og ekstraordinært, og som ikke udelukkende kan håndteres rent bygningsmæssigt. I forlængelse heraf kan det dog nævnes, at tiltag i en række af de nyopførte retsbygninger vil kunne bidrage til håndteringen af vidneanonymitet, idet adgang til disse bygninger kan ske via en sluse, der er sikret mod indkig.

2.2 Sager med behov for forhøjet sikkerhedsniveau

Der behandles i dag sager ved domstolene, hvor der er behov for et forhøjet sikkerhedsniveau. Arbejdsgruppen skal overveje, om det giver anledning til at iværksætte særlige bygningsmæssige tiltag.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at der stadig oftere behandles sager ved domstolene, hvor politiet vurderer, at der er behov for et forhøjet sikkerhedsniveau. Disse sager kræver i sagens natur en særlig politimæssig planlægning og indsats, og politiets opgaver kan i den anledning være af varierende karakter fra ren tilstedeværelse i retsbygningen til en fuldstændig kontrol over retsbygningen og de omkringliggende områder. En sådan kontrol kan bl.a. ske ved hjælp af omfattende afspærringer og stort fremmøde af politi.

Der kan være forskellige formål med politiets fuldstændige kontrol over en retsbygning og de omkringliggende områder. Det kan f.eks. være at beskytte tiltaltes person, at beskytte vidner, at

³ Jf. Justitsministerens besvarelse af samrådsspørgsmål AB-AE fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del) den 23. maj 2006.

styre fremmødte grupperingers færden samt at bidrage til at regulere, hvem der kan gives adgang til retsbygningen.⁴

Der ses i dag en stigende tendens til, at et ikke ubetydeligt antal af (typisk) tiltaltes venner og pårørende møder op i forbindelse med retsmøder, og at de – alene i kraft af deres antal – kan være med til at skabe uro og utryghed.⁵ I disse sager er politiets tilstedeværelse typisk nødvendig med henblik på at sikre almindelig ro, orden og tryghed.

Herudover ses der generelt en stigning i antallet af sager, der har offentlighedens opmærksomhed. Det kan f.eks. dreje sig om sager vedrørende rocker- og banderelateret kriminalitet eller sager, der i øvrigt er højt profilerede i pressen, som f.eks. sager, der involverer offentlige personer.

Arbejdsgruppen kan som eksempel på ovenstående nævne en sag, hvor en rocker var tiltalt i Københavns Byret. Der mødte mere end 100 tilhørere op, men kun 20 blev lukket ind. De tilhørere, der ikke blev lukket ind, afventede sagens afslutning uden for bygningen under stærk oppasning af politiet.⁶

Visse sager kan endvidere være af så betydeligt et omfang og af så prekær en karakter, at et hensigtsmæssigt sikkerhedsniveau ikke opnås blot ved at hindre særlige personers adgang til retsbygningen. Der kan således f.eks. i terrorsager være grund til at frygte for udefra kommende angreb på retsbygningen og/eller de involverede parter, og det vil i disse sager være nødvendigt, at også områderne i umiddelbar nærhed af retsbygningen indgår i politiets samlede sikkerhedsvurdering.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at retssager overordnet set kan inddeles i tre kategorier, som afspejler, hvilke sikkerhedstiltag der er påkrævede, for at sagen kan gennemføres i god ro og orden.

Kategori 1-sager:

Der er her tale om uproblematiske retssager, hvor ingen særlige sikkerhedstiltag er påkrævede.

Kategori 2-sager:

Kategorien omfatter både sager, hvor politiet efter aftale med anklagemyndigheden og/eller retten er til stede fra retsmødets start, og sager, hvor politiet tilkaldes af retten under retsmødet, fordi anklagemyndigheden og/eller retten vurderer, at der er risiko for, at retsmødet vil blive forstyrret af urolige tilhørere eller lignende.

Kategorien spænder således vidt og indeholder som udgangspunkt eksempelvis såvel fogedsager, der udvikler sig i en uheldig retning, som sager om rocker- eller banderelateret kriminalitet.

I kategori 2-sager vil politiets tilstedeværelse i retsbygningen samt eventuelle yderligere ekstraordinære sikkerhedsmæssige tiltag som udgangspunkt være nok til at sikre retssagens afvikling.

⁴ Se nærmere om rollefordeling i afsnit 3.

⁵ Jf. Ulovlig mobiltelefoni mv. i retssale, Domstolsstyrelsen, oktober 2005, s. 10

⁶ Jf. Ritzau: Stort politiopbud ved Jønkes retssag, i *Berlingske Tidende*, 3. februar 2009

Kategori 3-sager:

Denne kategori omfatter de sjældent forekommende sikkerhedsmæssigt meget risikofyldte sager, eksempelvis højt profilerede terrrorsager, hvor politiet er nødt til at møde meget talstærkt op, og hvor det typisk vil være nødvendigt at afspærre lokalområdet og eventuelt iværksætte en omfattende, ekstraordinær sikring af retssalen.

2.3 Undvigelsesrisiko

Arbejdsgruppen skal endvidere se på, om der er behov for at iværksætte tiltag med henblik på at minimere risikoen for, at tilbageholdte personer undviger fra politiets/Kriminalforsorgens varetægt under opholdet i retsbygningen.

Når personer tilbageholdes mod deres vilje, vil der altid være risiko for, at de forsøger at undvige. Det gør sig også gældende, når den tilbageholdte opholder sig i en retsbygning, og her måske i særlig grad, da vedkommende på dette tidspunkt befinder sig uden for de mere faste rammer i arresthuset.

Visse tidspunkter i forbindelse med den tilbageholdtes ophold i retsbygningen har dog vist sig at byde på en særlig risiko. Det drejer sig om de tidspunkter, hvor arrestanten føres fra et sted til et andet inde i retsbygningen, og de tidspunkter, hvor arrestanten ikke kan være under tæt opsyn af politiet/Kriminalforsorgen. Derimod frembyder de tidspunkter, hvor den tilbageholdte befinder sig i f.eks. et celleområde ikke en nævneværdig risiko.

For så vidt angår transport af en tilbageholdt fra et sted til et andet i eller omkring retsbygningen ligger risikoen særligt i de tidspunkter, hvor transporten går gennem områder, hvor udefrakommende har adgang, eller hvor til udefrakommende uden nævneværdigt besvær kan skaffe sig adgang. I de situationer består risikoen i, at der skabes kontakt mellem den tilbageholdte og andre personer, og at en sådan kontakt kan opildne til tumult og tilfældigt opståede undvigelsesforsøg, ligesom der åbnes for planlagte/organiserede undvigelsesforsøg.

De tilfælde, hvor den tilbageholdte ikke kan være under tæt opsyn af politiet/Kriminalforsorgen (og ikke befinder sig i en celle), kan være i forbindelse med, at den tilbageholdte har en fortrolig samtale med sin advokat i et af rettens advokat-/samtalerum, eller at den tilbageholdte er på toilettet.

Sager, hvor en tilbageholdt formår at undvige (eller forsøger herpå), mens vedkommende er i politiets/Kriminalforsorgens varetægt, giver til stadighed anledning til en del bevågenhed. Omfanget af sådanne sager er dog meget begrænset og udgør ikke et sikkerhedsmæssigt problem for retterne.

2.4 Hærværk og tyveri

Sikkerhed i retsbygninger vedrører ikke alene personrelaterede emner, men også det formuegode, som retsbygninger og inventar repræsenterer. Arbejdsgruppen skal derfor endvidere se på, om der er behov for at iværksætte tiltag med henblik på at forebygge tyveri i og hærværk mod retsbygninger.

Det skal i forlængelse heraf bemærkes, at tilfælde af både hærværk og tyveri også kan have en afledt betydning i forhold til personalets tryghed (eller følelse heraf).⁷

Hærværk

Landets retsbygninger udsættes i dag tilbagevendende – som også andre offentlige bygninger – for hærværk. Selv om episoderne er af varierende karakter og omfang, er det dog retternes opfattelse, at der generelt i de senere år er sket en optrapning af antallet af hærværksepisoder mod retsbygninger, ligesom episoderne er blevet af en stadig voldsommere og grovere karakter.

Arbejdsgruppen kan i den anledning f.eks. nævne, at en byret har været udsat for ødelæggelser forvoldt af kasteskyts, herunder en episode i 2007, hvor en krysantembombe blev kastet ind i informationsområdet, og en episode i februar 2008, hvor to molotovcocktails blev kastet mod retssekretariatet. Ødelæggelserne er begået uden for rettens åbningstid.

Arbejdsgruppen kan videre nævne, at en anden byret har været plaget af en stribe hærværksepisoder, både under byggeprocessen af – såvel som efter indflytning i – retsbygningen. Ødelæggelserne omfatter først og fremmest revnede og knuste ruder, bl.a. i nævningeretssalen og fællessekretariatet, men der har også været alvorligere tilfælde, hvor hoveddør og glasvindfang er blevet påført store skader af sprængbart materiale.

Ved samme byret blev en bil tilhørende en medarbejder kraftigt vandaliseret og forsøgt stjålet, selv om bilen holdt i et indendørs parkeringsområde, der var markeret til rettens medarbejdere.

Alt i alt har den pågældende byret oplevet ca. 15 alvorlige hærværksangreb, hvoraf hovedparten har fundet sted efter rettens indflytning i den nye retsbygning i oktober 2007.

Tyveri

Retsbygninger er offentligt tilgængelige bygninger, og et bredt udsnit af befolkningen har jævnligt ærinder i bygningerne. Retsbygningerne er – ligesom alle andre arbejdspladser, der er åbne for den brede offentlighed – udsat for en øget risiko for tyveri af både rettens ejendom, f.eks. IT-udstyr og møbler, og af medarbejdernes private ejendele.

2.5 Personalesikkerhed

Det fremgår af arbejdsgruppens kommissorium, at arbejdsgruppen skal overveje, hvordan der opnås trygge rammer og et tilfredsstillende sikkerhedsniveau for lægdommere og rettens medarbejdere. Arbejdsgruppen har endvidere fundet, at tilsvarende overvejelser gør sig gældende i forhold til rettens øvrige professionelle brugere, herunder anklagere, advokater, politi og ansatte ved Kriminalforsorgen

Den generelle samfundsudvikling, hvor der bl.a. er sket en vis forræelse af det kriminelle miljø, kommer tydeligt til udtryk på en arbejdsplads, der dagligt er i kontakt med netop dette miljø. Det er

⁷ Personalesikkerhed behandles nærmere under rapportens punkt 2.5.

på den baggrund vigtigt, at ovennævnte persongrupper har sikre arbejdsforhold, når de færdes i og omkring retsbygningen.

Det er opfattelsen ved landets retter, at der stadig oftere udvises en generel manglende respekt over for retssystemet fra tiltaltes og visse tilhøreres side. Det kan f.eks. udmønte sig i konkrete tilråb og trusler, herunder i forbindelse med domsafsigelsen, samt i truende adfærd og signaleret foragt for domstolene gennem kropssprog og attitude.

Det er dog ikke kun under retsmøder i straffesager, at medarbejderne kan føle sig utrygge. Således kan det også give anledning til utryghed blandt rettens personale, når der opstår tilspidsede situationer i fogedretten, eller når fremmødte samles i klynger i retsbygningens mere neutrale områder som f.eks. hovedindgangen eller rettens informationsområde.

Arbejdsgruppen kan i forlængelse heraf nævne, at en dommer ved en byret i et konkret tilfælde er blevet konfronteret og truet i en trappeopgang i retsbygningen, og i et andet tilfælde har involverede parter i en straffesag ventet foran retsbygningen for at kunne fremsætte trusler mod en dommer.

Arbejdsgruppen er alene bekendt med få eksempler på politianmeldte trusler mv. mod rettens personale (eller professionelle brugere i øvrigt). Arbejdsgruppen må imidlertid konstatere, at personalet i stigende grad giver udtryk for, at de føler sig utrygge, når de færdes i retsbygningen.

2.6 Øvrige sikkerhedsmæssige problemer

Arbejdsgruppen har overvejet, om der ud over ovenstående er sikkerhedsmæssige problemstillinger ved landets retsbygninger.

Indkig på særligt udsatte områder

At befinde sig i en retsbygning er for de fleste mennesker en i sig selv uvant og utryg oplevelse. Hertil kommer, at retssale og voteringsrum mv. i visse retsbygninger er placeret på en sådan måde, at der er direkte indkig gennem vinduer. En sådan placering kan bevirke, at rummene opleves særligt udsatte og sårbare og kan medføre, at nævninge mv. ikke føler den ro og tryghed, der er nødvendig for retssagens optimale afvikling.

Mobiltelefoni i retslokaler under retsmøder

Tekniske løsninger undergår en konstant udvikling, hvilket byder på stadige udfordringer for domstolene. I dag kan f.eks. mobiltelefoner og andet teknisk udstyr af ganske beskedent størrelse således optage og transmittere lyd, billeder og tekst.

Sådanne indretninger kan anvendes med flere formål i og omkring retssale. Som eksempel kan nævnes direkte transmission fra en domsforhandling til personer, som befinder sig uden for retssalen, med henblik på at påvirke efterfølgende vidners forklaringer, eller fotografering af vidner, hvis identitet ønskes hemmeligholdt.

Retsplejelooven indeholder i § 32 et forbud mod at optage eller transmittere billeder og lyd under retsmøder, medmindre retten undtagelsesvist tillader dette. Retten kan således forbyde, at apparater,

der kan optage eller transmittere billeder, lyd eller tekst, medbringes eller anbringes i lokaler, hvor der afholdes retsmøder.

3 Rollefordelingen mellem politiet, anklagemyndigheden, Kriminalforsorgen og retterne

Et led i arbejdsgruppens kommissorium er at beskrive fordelingen af ansvaret for opretholdelse af ro og orden i retsbygningen mellem politiet, anklagemyndigheden, Kriminalforsorgen og retten. Baggrunden herfor er, at en klar opgavestruktur er et vigtigt led i den samlede sikkerhed.

Det vil typisk være i forbindelse med afviklingen af almindelige straffesager, at det er relevant at tale om rollefordeling, men det kan også – i et vist omfang – være relevant i forbindelse med afholdelse af retsmøder i andre typer af sager.

Følgende fremgår af retsplejelovens § 151 om ro og orden under retsmøder:

”Rettens formand våger over, at forhandlingen foregår med den tilbørlige orden og værdighed. Han er berettiget til i dette øjemed at afbryde og tilrettevise parter, vidner eller andre, når de tillader sig upassende udtalelser eller utilbørlige personlige angreb. Vedbliver en part hermed trods tilrettevisning, kan ordet fratages ham. Personer, der ved støjende eller anden utilbørlig adfærd forstyrrer forhandlingerne eller tilsidesætter den agtelse, som skyldes retten, kan udvises af retssalen [...]

Stk. 2. For fornærmelser mod retten eller nogen af de i retten mødende, uorden, hvorved forhandlingerne forstyrres, samt ulydighed mod formandens befalinger kan rettens formand (derunder også skifte- og fogedret) lade vedkommende fjerne fra retslokalet.

Stk. 3. Politiet er forpligtet til uvægerligt og øjeblikkeligt at yde retten bistand til udførelse af denne paragrafs forskrifter.”

Retterne

Retterne har ansvaret for at servicere de brugere, der henvender sig i retsbygningen. Heri ligger også, at det er retternes personale, der har ansvaret for at tage imod bange vidner og lede disse rundt i retsbygningen.

Retten tilkalder endvidere politiet i tilfælde af akut opståede problemer, jf. herved retsplejelovens § 151, når politiet ikke i forvejen er til stede i retsbygningen.

Retsbygningen er som udgangspunkt åben for offentligheden. Retspræsidenten kan dog af ordensmæssige hensyn beslutte at begrænse adgangen til retsbygningen, ligesom retsformanden i den enkelte retssag beslutter, hvem der har adgang til selve retsmødet, jf. dog umiddelbart nedenfor.

Politiet/Kriminalforsorgen

Det er politiets opgave at sikre ro og orden i det offentlige rum, herunder i og omkring retsbygninger. Politiet kan derfor også – uanset om retspræsidenten eller retsformanden har truffet

nærmere beslutning herom – beslutte at afvise personer fra at komme ind i retsbygningen, hvis det er nødvendigt med henblik på at sikre ro og orden.⁸

Herudover varetager politiet/Kriminalforsorgen opgaven med at bringe en arrestant til og fra retsbygningen i forbindelse med møder i retten. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at ansvaret for arrestanten under hele opholdet i bygningen ligger hos den bringende myndighed, dvs. politiet eller Kriminalforsorgen.

Endelig kan der opstå situationer, hvor politiet – som et led i at sikre ro og orden – skal forestå visitation og eventuel efterfølgende bortvisning af tilhørere/vidner.

Anklagemyndigheden

I straffesager er det anklagemyndigheden, der med afsæt i sagens oplysninger og i samarbejde med politiet vurderer, om der er behov for politiets tilstedeværelse under retsmøderne. Hvis anklagemyndigheden vurderer, at politiets tilstedeværelse er påkrævet, retter anklagemyndigheden – efter drøftelse med retten – henvendelse til politiet herom.

Anklagemyndigheden varsler endvidere så vidt muligt i god tid retten om eventuelle bange vidner, der skal vidne i en given straffesag, således at retten kan tage hånd om disse vidner ved deres ankomst.

4 Beskrivelse af eksisterende sikkerhedsmæssige foranstaltninger i retsbygninger

I lyset af afsnit 2 om sikkerhedsmæssige problemstillinger i retterne har arbejdsgruppen foretaget en gennemgang af de sikkerhedsmæssige foranstaltninger, der allerede eksisterer – eller er taget initiativ til – i landets retsbygninger.

4.1 Zoneinddeling

Zoneinddeling er et fast grundprincip i forbindelse med indretning af nye retsbygninger. Princippet er dels styrende for den fysiske indretning af retsbygningerne og er samtidig rettesnoren for, hvordan ansatte ved retterne bør færdes rundt i bygningerne.

Zoneinddelingen indebærer, at der i retsbygningen er en indre zone, hvortil der udelukkende er adgang for rettens ansatte, og en ydre zone, hvor rettens brugere kan færdes uledsaget.

Medmindre konkrete omstændigheder i en given retsbygning umuliggør en sådan indretning, skal fuld zoneinddeling respekteres. Fuld zoneinddeling medfører, at der er direkte adgang fra kontorarealerne i indre zone til alle retslokalerne i ydre zone, således at rettens ansatte har adgang til de lokaler, hvor retshandlingerne finder sted, uden at de skal bevæge sig gennem publikumsarealerne.

⁸ Jf. UfR2005.91Ø.

Zoneinddelingen medfører, at der skal være en separat indgang for dommerne til retssalene. Denne indgang fungerer ikke kun som en sikker adgangsvej, men også som en vej til sikkert at trække sig tilbage – både i forbindelse med konkret opståede problemer, men også for hurtigt at kunne afbryde en eventuel optrapning af en tilspidset situation, eksempelvis efter domsafsigelse.⁹

Zoneinddelingen består konkret af følgende elementer:

- Overgangene mellem indre og ydre zone sikres med adgangskontrol.
- Alle retssale og mødelokaler placeres i ydre zone med det formål at kunne afholde retsmøder og møder med eksterne samarbejdspartnere her.
- Informationen/receptionen placeres typisk i overgangen mellem ydre og indre zone.

4.2 Venteværelser for bange vidner

Af Justitsministeriets rapport om vidnebeskyttelse fra 1998 fremgår blandt andet følgende om vidneventeværelser:

”Det kritiseres jævnligt, at vidner i forbindelse med retsmøder i almindelighed er nødt til at vente i fælles venterum, hvor vidnet kan komme til at vente sammen med tiltalte og eventuelt dennes vidner, familie og venner. Det skaber utryghed i sager, hvor vidnet frygter trusler eller andre overgreb fra tiltalte eller fra tiltaltes vidner, familie eller venner.

I mange retsbygninger vil det næppe være muligt inden for de eksisterende bygningsmæssige rammer at afsætte plads til et særskilt venterum for vidner, der ikke før retsmødet bør konfronteres med tiltalte eller personer med tilknytning til denne. Hvor det er muligt, bør der imidlertid, f.eks. i forbindelse med større om- eller tilbygninger, indrettes et særskilt venterum, så disse vidner ikke bliver konfronteret med tiltalte m.fl. før retsmødet. Ved nyopførelse eller nyindretning af retsbygninger bør der altid etableres et særskilt venterum for de nævnte vidner.”¹⁰

Den 15. marts 2001 vedtog EU's Ministerråd en rammeafgørelse, hvoraf det fremgår, at ethvert medlemsland skal sikre, at kontakt mellem offer og gerningsmand i retsbygningerne undgås, medmindre straffesagen gør en sådan kontakt nødvendig. Det er anført i rammeafgørelsen, at hver medlemsstat, når det er relevant for at opnå dette, sørger for, at der efterhånden indrettes særskilte venteværelser for ofrene.¹¹

Som det fremgår af ovennævnte rapport fra Justitsministeriet, har det hidtil været vanskeligt at foretage større bygningsmæssige ændringer i landets retsbygninger. Dette skyldes, at bygningerne traditionelt har ligget centralt i byerne uden mulighed for udvidelser, ligesom der ofte har været tale om gamle, fredede bygninger.

I forbindelse med domstolsreformen, hvor hovedparten af de nye retskredse har fået eller vil få nybyggede eller gennemrenoverede lokaler, har det i langt videre omfang været muligt at etablere vidneventerum.

⁹ Jf. Lokalebehovet ved fremtidens byret, Domstolsstyrelsen, april 2005, s. 21

¹⁰ Jf. Vidnebeskyttelse, Justitsministeriet, juni 1998, s. 25-26.

¹¹ Jf. art. 8, stk. 3 i EU's Ministerråds rammeafgørelse af 15. marts 2001 om ofres stilling i forbindelse med straffesager.

De retsbygninger, der er etableret efter domstolsreformens ikrafttræden, indeholder således også særskilte ventefaciliteter for bange vidner i straffesager, dvs. vidner, der er utrygge ved at møde tiltalte og dennes venner og familie. Hertil kommer, at bygningerne er indrettet således, at vidner, der ønsker at ankomme til retten uden at blive konfronteret med tiltalte eller pressen, kan komme ind i retsbygningen ad en særskilt indgang.

Der indrettes som minimum ét venteværelse i hver retsbygning, der kan fungere som venterum for bange vidner. Ud over vidneventeværelserne indrettes de nye retsbygninger med et særligt lytterum, hvor tiltalte kan overhøre en vidneforklaring via højttaler, hvis dommeren beslutter, at han ikke må være til stede i retssalen under vidneforklaringen.¹² Hertil kommer, at standarderne for størrelserne på retssalene i de nye retsbygninger bl.a. er fastlagt ud fra det hensyn, at vidner ikke skal sidde for tæt på tiltalte i retssalen.¹³

I tilknytning til ovenstående bemærkes, at der også ved de retter, der ikke skal flytte i nye bygninger, er truffet foranstaltninger, således at vidner, der ønsker at undgå at møde tiltalte i retsbygningen, kan vente i særskilte lokaler. Det kan ske ved, at sådanne vidner venter i f.eks. et voterings- eller advokatværelse, et ubenyttet kontor eller i rettens sekretariat.

Ved landsretterne afventer etablering af egentlige vidneventeværelser Domstolsstyrelsens nærmere overvejelser vedrørende retternes permanente bygningsmæssige forhold, men der er ligeledes her mulighed for, at bange vidner kan vente i separate lokaler.

Ved enkelte retter er der installeret videokonferenceudstyr i en eller flere retssale og i et separat vidneafhøringslokale. Ved anvendelse af dette udstyr kan eksempelvis et vidne deltage i retsmødet fra et separat lokale eller, i særlige situationer, eventuelt fra en helt anden ret.¹⁴

4.3 Skalsikring, herunder tyverialarm

Alle nye retsbygninger udstyres med tyverialarm. Omfanget af sikring og installationer vurderes ud fra de enkelte bygningers udformning og omgivelser. Generelt kræver bygninger med lang horisontal udstrækning, som har en stor udsat stueetage, mere sikring end bygninger, der i højere grad har en vertikal udstrækning.

I flere nye retsbygninger anvendes der endvidere angrebshæmmende ruder i vinduer, glaspartier og udvendige døre indtil fire meter over terræn i facader, som vender mod offentligt tilgængelige arealer.

Alle nye retsbygninger udstyres i dag med adgangskontrol på alle indgange til bygningen og på de døre, der forbinder indre og ydre zone¹⁵, dog ikke på hovedindgangen og eventuelle andre indgange, der bruges af publikum.

¹² Jf. Vejledning om indretning af nye retsbygninger og optimering af domstolens eksisterende bygninger og lokaler, Domstolsstyrelsen, august 2004, s. 42

¹³ Jf. Lokalebehovet ved fremtidens byret, Domstolsstyrelsen, april 2005, s. 33

¹⁴ Se nærmere herom i afsnit 5.4.

¹⁵ Se nærmere om zoneinddeling i afsnit 4.1.

Ved enkelte embeder har man besluttet at opsætte udendørs videoovervågning. Retten i Roskilde har gode erfaringer med at belyse (automatisk ved hjælp af bevægelsesfølere) og videoovervåge facaden. Retten i Roskilde og Københavns Byret videoovervåger endvidere indendørs på publikumsområder, herunder gangarealer.

4.4 Adgangssluse og venterum for arrestanter

Domstolsstyrelsen stiller krav om, at der i de retsbygninger, der bygges fremover, etableres¹⁶:

- Tilkørsel og vognsluse for indbringelse af arrestanter
- Opholdsrum for vagtpersonale
- Venterum for anholdte
- Særskilte toiletfaciliteter til henholdsvis vagtpersonale og arrestanter

Venterummene skal placeres med særskilt indgang til bygningen, og i forbindelse med denne indgang etableres vognslusen. Slusen indrettes således, at Kriminalforsorgens og politiets biler/cellevogne har adgang, og således at slusen indefra minimerer risikoen for undvigelse og undvigelsesforsøg og udefra hindrer genkendelse/fotografering af arrestanten. Slusen udstyres med en aflåselig port, og det aftales lokalt mellem retten og politiet/Kriminalforsorgen, hvem der har nøgler hertil.

For at øge sikkerheden placeres slusen/indgangen – om muligt – på afstand af offentlige og offentligt tilgængelige arealer. Det betyder i praksis, at slusen typisk vil ligge på afstand af hovedindgangen.

Selve venterummene indrettes på en måde, der i videst muligt omfang hindrer, at arrestanten udøver skade på sig selv eller andre, undviger ved egen eller udefrakommendes hjælp og kommunikerer med uvedkommende personer.

Arrestantens toilet skal være af samme sikkerhedskvalitet som selve venterummet.

4.5 Metaldetektorer/håndscannere mv.

Domstolsstyrelsen har de seneste år overvejet at indkøbe fastmonterede metaldetektorer og/eller håndscannere ved retterne med henblik på at forhindre, at mobiltelefoner medbringes under retsmøder, og på i øvrigt generelt at øge sikkerheden. Der er på finansloven afsat midler hertil.

Domstolsstyrelsen har oplyst, at man endnu ikke har indkøbt metaldetektorer, da den teknologiske udvikling på mobiltelefonområdet har medført, at en lang række mobiltelefoner i dag er for små til uden videre at kunne opfanges ved (en hensigtsmæssig) brug af en metaldetektor. Domstolsstyrelsen har derimod igangsat en afklaring af alternative tekniske løsninger til at håndtere ulovlig brug af mobiltelefoner under retsmøder.¹⁷

¹⁶ Jf. Notat vedrørende etablering af venterum til indsatte/anholdte, der skal i retten, Domstolsstyrelsen, 27. oktober 2008 (revideret den 11./18. marts 2009 og 26. oktober 2009).

¹⁷ Se nærmere herom i afsnit 5.3.

Det bemærkes i øvrigt, at det i dag er politiet, der – i det omfang politiet finder det nødvendigt at anvende metaldetektorer mod indsmugling af våben i forbindelse med konkrete retsmøder – medbringer det nødvendige udstyr.

4.6 Øvrige sikkerhedsmæssige tiltag

Transport af arrestant i bygningen

I nybyggeri skal det sikres, at transporten af arrestanten fra celle til retssal kan ske uden om den øvrige persontrafik i bygningen. Der skal være separat adgang fra celleområdet til retssalene, eventuelt via trappe eller forrum.¹⁸

Grundlovsforhør

Nye retsbygninger indrettes således, at der ved afholdelse af grundlovsforhør i weekender alene skal åbnes en begrænset del af bygningen. Der er således kun adgang til én retssal, ét venteområde og til toiletfaciliteter. Det kræver optimal indretning af bygningen, men der kan spares ressourcer på, at hele bygningskomplekset ikke skal sikres og overvåges i weekenden.

Retssale

- Der må ikke være publikumsindkig til retssale.¹⁹
- Der installeres i dag nagelfast inventar i alle retssale for at forhindre, at inventaret i forbindelse med uroligheder rykkes rundt, væltes eller kastes med.
- Der etableres flugtveje i alle retssale og mødelokaler.

Sager med behov for forhøjet sikkerhedsniveau

Domstolsstyrelsen har i et enkelt tilfælde lejet særligt sikrede lokaler (foretaget særindretning af en lagerbygning) i forbindelse med afviklingen af en sag med behov for forhøjet sikkerhedsniveau. Sådanne foranstaltninger er yderst omkostningstunge.

Vagtpersonale

Domstolsstyrelsen er tilført midler til ansættelse af en vagt ved hver af de enkelte retter. Synligt vagtpersonale på gangene både er og opleves som en tryghedsskabende og sikkerhedsfremmende faktor.

Brandmæssige forhold

Gældende regler om brandmæssige forhold forudsættes overholdt i landets retsbygninger.

¹⁸ Jf. Notat vedrørende etablering af venterum til indsatte/anholdte, der skal i retten, Domstolsstyrelsen, 27. oktober 2008 (revideret den 11./18. marts 2009 og 26. oktober 2009).

¹⁹ Jf. Vejledning om indretning af nye retsbygninger og optimering af domstolenes eksisterende bygninger og lokaler, Domstolsstyrelsen, august 2004, s. 22.

5 Beskrivelse af løsninger til sikring af retsbygningen

Ovenfor er beskrevet de sikkerhedsmæssige problemstillinger, som retterne står over for i dag, samt de løsninger, som allerede er initieret. Nedenfor følger en gennemgang af mulige løsninger, der – i det omfang der måtte være behov herfor – vil kunne iværksættes.

5.1 Videoovervågning

Opsætning af videoovervågningsudstyr kan bidrage til sikkerheden i retsbygninger på flere måder. Dels formodes synligheden af kameraer at have en vis præventiv effekt, og dels kan samme synlighed øge den oplevede tryghed blandt medarbejdere og andre brugere af retten. På det rent praktiske plan kan videoovervågning i retsbygningen endvidere være en hjælp for politiet i forbindelse med et eventuelt efterforskningsarbejde.

Videoovervågning kan ske både ved direkte overvågning og ved optagelse med lagring i en kortere eller længere periode. Hvis overvågningsbillederne skal anvendes til efterfølgende efterforskning, er det i sagens natur nødvendigt, at der sker lagring af billederne.

Arbejdsgruppen skal i den anledning bemærke, at offentlige myndigheders brug af tv-overvågning (i tv-overvågningslovens forstand²⁰) er reguleret af persondatalovens regler, herunder lovens grundlæggende principper om god databehandlingsskik, saglighed og proportionalitet samt reglerne om oplysningspligt. Hertil kommer endvidere tv-overvågningslovens bestemmelser om skiltning.

Videoovervågning kan tænkes anvendt en række forskellige steder, f.eks. i lokaler og gangarealer i ydre zone og på udendørs arealer. Herudover vil videoovervågning også kunne bruges i kombination med en alarmknap i f.eks. et vidneventerum.²¹

Der bør som udgangspunkt ikke finde videooptagelser, herunder videoovervågning, sted i retssalene. Præventive og efterforskningsmæssige hensyn kan dog tale for, at videooptagelser i særlige situationer også anvendes her. Videooptagelserne kunne i den forbindelse tænkes at ske ved en sammenkobling af en overfaldsalarmer med eventuelt videokonferenceudstyr mv. i retslokalerne, hvor et tryk på overfaldsalarmer starter videoudstyret i en ”optagefunktion”. Optagelserne vil herefter kunne anvendes til dokumentation af hændelsen.

Udgifterne ved at etablere videoovervågning vil generelt afhænge af de nærmere bygningsmæssige forhold. Herudover varierer omkostningerne til enkeltkameraer, monitorer mv. væsentligt, særligt under hensyn til udstyrets specifikationer.²² De estimerede udgifter til en installation med fire kameraer og optageudstyr (plus en monitor) ligger anslået på samlet 45.000 kr. - 100.000 kr. eksklusiv moms afhængig af valg af kamerakvalitet, type mv.

²⁰ I medfør af § 1, stk. 2, i lovbekendtgørelse nr. 1190 af 11. november 2007 om tv-overvågning (tv-overvågningsloven) forstås tv-overvågning som ”vedvarende eller regelmæssigt gentagen personovervågning ved hjælp af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat.”

²¹ Hvis der ikke er tale om tv-overvågning i tv-overvågningslovens forstand, vil det afhænge af en konkret vurdering, hvorvidt der er tale om en behandling af personoplysninger, der er omfattet af persondatalovens regler.

²² Jf. notat om videoovervågning af 24. juni 2009 udarbejdet af Devoteam Consulting

5.2 Overfaldsalarmer

En overfaldsalarm er en indretning, der gør det muligt ved et tryk på en knap i f.eks. et vidneventeværelse at tilkalde hjælp fra en person, som befinder sig et andet sted i retsbygningen.

Den enkleste måde at etablere overfaldsalarmer på vil være at opsætte en trådløs ringklokke, der via en alarmknap i vidneventeværelset kan skabe kontakt til en klokke hos f.eks. vagten eller hos rettens information.

Såfremt vagten (eller eventuelt andet personale, der skal reagere på overfaldsalarmen) ikke er stationært på et kontor, er det endvidere teknisk muligt at benytte en GSM-alarm med en eller flere tilknyttede panikknapper, hvor panikknapperne placeres efter behov. Ved et tryk på panikknappen foretages der et opkald til vaggens embedsmobiltelefon, og der afspilles en foruddefineret meddelelse.

Omkostningerne til etablering af alarmknapper er relativt begrænsede.

5.3 Opfangning af mobiltelefonisignaler (spektrumdetektorer mv.)

Som tidligere nævnt undergår tekniske løsninger på bl.a. mobiltelefonområdet til stadighed en udvikling – både hvad angår størrelse, egenskaber og kvalitet. Det betyder også, at det er nødvendigt løbende at udvikle de tekniske løsninger, der kan forhindre eller vanskeliggøre brugen af mobiltelefoner. Metaldetektorer kan eksempelvis som tidligere nævnt ikke længere anses som en fuldt ud tilstrækkelig løsning til at imødegå, at mobiltelefoner medtages under retsmøder.

Der er i dag i hovedtræk tre forskellige tekniske løsninger, der kan anvendes over for ulovlig brug af mobiltelefoner under retsmøder: Jamming, IMSI-catchere og spektrumdetektorer.²³ Af disse løsninger er spektrumdetektorer dog på nuværende tidspunkt den eneste i praksis relevante mulighed, hvorfor de andre ikke inddrages yderligere i denne sammenhæng.

Spektrumdetektorer registrerer kontinuerlig brug af mobilnetværket. Detektorer i retslokalet kan således registrere, hvis der via mobilnetværket transmitteres oplysninger fra lokalet, og registreringen vil via en computer blive formidlet til rettens personale. Detektorerne vil imidlertid ikke kunne registrere, hvis en person alene optager retsmødet på mobiltelefonen og først efterfølgende distribuerer eventuel video eller lydclip, eller hvis oplysninger sendes løbende via almindelige trådløse netværk.

Domstolsstyrelsen har i løbet af 2009 afviklet forsøg i tre retssale med henblik på at afdække fordele og ulemper ved brugen af spektrumdetektorer, herunder særligt en afprøvning af, hvor nøjagtigt detektoren kan indstilles. Konklusionen er, at detektorerne ikke kan indstilles tilstrækkeligt nøjagtigt til alene at registrere opkald fra det pågældende retslokale og ikke opkald fra omkringliggende arealer. Ej heller kan de med nødvendig præcision vise, hvor i lokalet en registreret telefon befinder sig. Med den nuværende teknologi er spektrumdetektorer således ikke en brugbar løsning for retterne til forhindring af ulovlig mobiltelefoni.

²³ Jf. Devoteam Consultings notat af 26. februar 2009 om mobilskanning.

5.4 Videokonference

I dag er der som tidligere nævnt installeret videokonferenceudstyr i et mindre antal retssale og vidneafhøringsrum i landet. Det er bl.a. sket som et led i et demonstrationsprojekt i Syd- og Sønderjyllands politikreds om brug af videokonferenceudstyr, særligt i sager om forlængelse af arrestanters varetægtsfængsling.²⁴ Der er i den anledning opsat det nødvendige tekniske udstyr ved retterne i Esbjerg og Sønderborg, politiet i Syd- og Sønderjylland samt en række arresthuse i regionen.²⁵

Brugen af videokonferenceudstyr har en række fordele i forbindelse med tilrettelæggelsen af arbejdet i landets politi- og retskredse i kraft af, at det bliver muligt at fremstille arrestanter for retten direkte fra arresthuset, i stedet for at skulle transportere vedkommende arrestant til den relevante ret. Herudover undgås i øvrigt en række af de sikkerhedsmæssige problematikker, som er knyttet til arrestanters ophold i og omkring retsbygninger, herunder særligt undvigelsesrisiko.

Anvendelse af videokonferenceudstyret giver endvidere teknisk mulighed for, at vidner kan deltage i et retsmøde fra et tilstødende afhøringslokale eller en helt anden ret (vidne anonymt).

Det bemærkes, at videoløsningen kun vil være anvendelig i et vist antal sager, og at det som altovervejende udgangspunkt fortsat er således, at vidner mv. skal være til stede i retslokalet. Hertil kommer, at tiltalte fortsat vil skulle møde i retten i forbindelse med selve hovedforhandlingen.

En udrulning af ordningen til hele landet vil forudsætte gennemførelse af et EU-udbud om indkøb af løsningen.

5.5 Særligt sikrede retssale

Arbejdsgruppen er bekendt med, at det i forbindelse med behandlingen af visse ganske særlige retssager har været nødvendigt for politiet at iværksætte helt ekstraordinære tiltag med henblik på at sikre både selve retsbygningen, herunder retssalen, og de omkringliggende områder uden for bygningen, således at en sag kan afvikles i god ro og orden.²⁶

Arbejdsgruppen har på den baggrund overvejet, hvilke bygningsmæssige initiativer der kan iværksættes for at sikre den mest hensigtsmæssige afholdelse af sådanne sager (kategori 3-sager, jf. afsnit 2.2). Det er arbejdsgruppens opfattelse, at der er to realistiske alternativer:

- 1) Permanent sikrede, regionale retssale – en i Glostrup og en i Aalborg.
- 2) Midlertidig, *ad hoc* opgradering af sikkerhedsniveauet i retssale.

²⁴ Jf. lov nr. 493 af 12. juni 2009 om ændring af retsplejeloven og udlændingeloven (Videokommunikation ved fristforlængelser og justering af dommernormeringer).

²⁵ Der er endvidere i forbindelse med et pilotprojekt opsat udstyr i retterne i Århus, København, Glostrup, Hillerød og Bornholm.

²⁶ Se i den forbindelse bl.a. afsnit 2.2 om kategori 3-sager og afsnit 4.6 om sager med behov for forhøjet sikkerhedsniveau.

Arbejdsgruppen har på den baggrund anmodet forebyggelsesafdelingerne hos henholdsvis Rigspolitiet (Nationalt Forebyggelsescenter) og Politiets Efterretningstjeneste om i samarbejde at foretage en vurdering af de tekniske og økonomiske krav til de to løsninger.

Ad 1) Permanent sikrede retssale

Ved etablering af to regionale, permanent sikrede retssale, hvortil de sjældent forekommende kategori 3-sager i givet fald vil skulle flyttes, bliver der tale om, at sagen følger sikkerheden. Kategori 3-sagerne bliver således afviklet dér, hvor der er sikre retslokaler.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at retsplejeloven indeholder udtrykkelig hjemmel til, at landsretterne og byretterne i visse tilfælde kan sætte retten uden for deres sædvanlige tingsted.²⁷

Forebyggelsesafdelingerne har vurderet, at en opgradering af en retssal i henholdsvis Glostrup og Aalborg til permanent – med den fornødne assistance fra politiet – at kunne håndtere kategori 3-sager vil skulle indeholde konkrete tiltag, der fokuserer på følgende områder:

- Personkontrol
- Sikring af glaspartier på udsatte områder
- Tiltag mod bombetrusler
- Afspærring
- Overvågning / monitorering

Hertil kommer visse yderligere tiltag vedrørende bl.a. sluseadgang, sektionering af gangarealer samt udvendig og indvendig videoovervågning.

Det er forebyggelsesafdelingernes vurdering, at denne løsning vil være den mest optimale i forbindelse med afviklingen af kategori 3-sager. Forebyggelsesafdelingerne har i den anledning – ud over de yderligere tiltag, som er nævnt ovenfor – særligt peget på tre sideordnede faktorer. For det første vil etablering af to særligt sikrede retssale sende et generelt præventivt signal til omverdenen om, at sådanne sager tages alvorligt, og at de håndteres sikkert og professionelt. For det andet giver etableringen heraf politiet mulighed for at opnå et indgående kendskab til lokaliteterne – både i og omkring de to retsbygninger – og til sikkerhedsudstyret med henblik på, at politiet hele tiden kan sikre lokaliteterne bedst muligt og mest effektivt. For det tredje sker politiets justering af sikkerhedstiltagene til de konkrete sager mest hensigtsmæssigt, når lokaliteterne i øvrigt er særligt egnede (og sikrede).

Forebyggelsesafdelingerne skønner, at de udgifter, der er forbundet med etablering af én permanent sikret retssal, udgør ca. 2,5 mio. kr. eksklusive perimetersikring, dvs. sikring af de omkringliggende områder.

²⁷ Jf. retsplejelovens §§ 8 og 12.

Det skal i forlængelse heraf bemærkes, at retslokalerne i henholdsvis Glostrup og Aalborg er udpeget af Domstolsstyrelsen grundet lokalernes særlige indretning og geografiske placering. Det vil derfor ikke være muligt at indrette et særligt sikret lokale i alle landets øvrige retsbygninger til den skønnede pris og sikkerhed.

Ad 2) Midlertidig opgradering af sikkerhedsniveauet

Ved en midlertidig sikkerhedsopgradering, lader man i stedet sikkerheden følge sagen. Det betyder, at politiet sikrer det retslokale, hvor den konkrete sag skal afvikles.

En mobil løsning vil ifølge forebyggelsesafdelingerne skulle indeholde konkrete tiltag, der fokuserer på samme områder som ved de permanent sikrede retslokaler. En sådan løsning indebærer, at politiet ved afvikling af hver sag skal transportere sikkerhedsudstyret til den ret, der skal behandle den pågældende højrisikosag, ligesom udstyret herefter skal opsættes og tilpasses til den konkrete retssal. Transport og tilpasning skal i sagens natur ske hver gang, en retssal skal midlertidigt opgraderes, og det vil over tid slide på de enkelte elementer i sikkerhedsudstyret.

Efter forebyggelsesafdelingernes opfattelse, minder dette alternativ om den løsning, der allerede anvendes i dag, hvor politiet sikrer retsbygningerne ad hoc efter behov. Politiet vil typisk være i stand til at foretage den fornødne sikring, men sikringen matcher ikke den sikkerhed, som følger af alternativet med etablering af permanent sikrede retslokaler i Glostrup og Aalborg.

Forebyggelsesafdelingerne vurderer, at omkostningerne til indkøb af udstyr til en mobil løsning udgør ca. 0,8 mio. kr. Der er her ikke medregnet omkostninger til opbevaring, transport, tilpasning og opsætning. I øvrigt bemærkes, at også denne pris er eksklusive perimetersikring.

5.6 Skudsikkert glas

Den sikkerhedsmæssige risiko, som personer, der befinder sig i retsbygninger, udsættes for, kan også skyldes ude fra kommende faktorer. Således er det f.eks. visse steder muligt at skyde gennem vinduer mod dommere, vidner eller andre, mens disse opholder sig i retsbygningen.

Personer, der befinder sig i nævningeretssalene, må antages at være udsat for den største risiko. For at minimere denne risiko kan der monteres skudsikkert glas i disse lokalers vinduer.

Domstolsstyrelsen har opgjort udgifterne hertil til ca. 14 mio. kr.

6 Arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger

I et retssamfund er domstolene det primære forum for konfliktløsning og retshåndhævelse, og domstolene besidder derfor en særlig funktion i samfundet.

Arbejdsgruppen har i forbindelse med sine overvejelser om et rimeligt sikkerhedsniveau i landets retsbygninger taget udgangspunkt i grundsætningen om offentlighed i retsplejen og i, at retternes

effektivitet og arbejdstilrettelæggelse ikke må påvirkes negativt af sikkerhedsmæssige foranstaltninger og rutiner.

Arbejdsgruppen har på den baggrund gennemgået de væsentligste sikkerhedsmæssige problemstillinger, der i dag er aktuelle ved landets retter, med henblik på at overveje, hvorvidt der bør iværksættes særlige initiativer i lyset heraf.

Overvejelserne baserer sig på en gennemgang af de sikkerhedsmæssige tiltag, der allerede eksisterer (eller er initierede) sammenholdt med de i øvrigt tilgængelige sikkerhedsmæssige løsninger.

Arbejdsgruppen har i forbindelse med sine overvejelser taget udgangspunkt i de retsbygninger, der er nybyggede eller gennemrenoverede som følge af domstolsreformen, selv om disse retsbygninger har et væsentligt højere sikkerhedsniveau end de retsbygninger, der ikke har været en del af bygningsreformen. Arbejdsgruppen har i den forbindelse lagt vægt på, at hovedparten af landets retsbygninger er omfattet af bygningsreformen, ligesom de øvrige bygninger alene vil kunne sikkerhedsopgraderes ved helt konkrete tiltag for den enkelte ret.

Arbejdsgruppen har ikke taget stilling til, i hvilket omfang de anbefalinger, der er indeholdt i denne redegørelse, skal gennemføres i det byggeri, der ikke er omfattet af bygningsreformen. Arbejdsgruppen er dog opmærksom på, at de overordnede hensyn og behov, der gør sig gældende i forhold til nybyggerierne, naturligvis også gør sig gældende i forhold til de eksisterende retsbygninger. Bygningsmæssige forhold kan imidlertid gøre, at der f.eks. ikke er mulighed for at etablere zoneinddeling. I disse tilfælde bør der i den eksisterende bygningsmasse foretages en konkret gennemgang af behovet for at gennemføre kompenserende sikkerhedsmæssige tiltag.

Det skal i forlængelse heraf bemærkes – som ligeledes anført i rapportens indledning – at midlertidige retsbygninger, afdelingskontorer og bitingsteder ikke er omfattet af arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger.

Nedenfor følger en gennemgang af arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger. Arbejdsgruppen skal i den anledning henlede opmærksomheden på, at de enkelte retsbygningers forskellige indretning i sagens natur har betydning for, om arbejdsgruppens anbefalinger er relevante og hensigtsmæssige. Anbefalingerne bør således i alle tilfælde ses i lyset af de enkelte retters konkrete forhold.

Gennemførelsen af anbefalingerne vil efter arbejdsgruppens opfattelse kunne ske, uden at hensynet til offentligheden eller retternes effektivitet tilsidesættes.

6.1 Vidnebeskyttelse

I et retssamfund er det af stor betydning for sagernes afgørelse, at vidner deltager i relevant omfang. I lyset heraf står vidnebeskyttelse også – med rette – højt på både mediernes og politikernes dagsorden.

Arbejdsgruppen har under udarbejdelsen af denne rapport erfaret, at vidnebeskyttelse allerede er et prioriteret område ved retterne, og der er således iværksat en række gode tiltag på området.

Domstolsstyrelsen har endvidere oplyst over for arbejdsgruppen, at styrelsen er meget opmærksom på at inddrage vidnesikkerhed i forbindelse med indretningen af nye retsbygninger. Arbejdsgruppen kan således bl.a. pege på, at retsbygningerne zoneinddeles, og at der etableres særlige venterum til bange vidner, lytterum samt sluser, hvorigennem vidner kan ankomme usete til retsbygningen.²⁸

Visse retter har herudover en alarmknap i retssalene, hvorved der kan skabes direkte kontakt til politiet eller vagten, hvis der er optræk til uro under retsmødet, ligesom alle nye retssale og mødelokaler fremover indrettes på en måde, der umuliggør indkig, hvorved risikoen for, at vidner føler sig udstillede eller udsatte under retsmødet, reduceres.

På trods af disse tiltag er der til stadighed vidner, der – i større eller mindre omfang – er utrygge ved at skulle møde i retten. Arbejdsgruppen har derfor overvejet, om der bør iværksættes yderligere tiltag.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at det kan medvirke til at øge bange vidners følelse af tryghed, hvis der i disse vidners venterum etableres videoovervågning samt en alarmknap, der giver mulighed for kontakt til rettens personale.²⁹

Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund, at landets retter etablerer videoovervågning i venterummene for bange vidner samt en alarmknap, der giver mulighed for kontakt til rettens personale, medmindre konkrete bygningsmæssige forhold gør, at etableringen ikke vurderes at give nogen sikkerhedsforøgende effekt.

Særligt for så vidt angår de bange vidner anbefaler arbejdsgruppen endvidere, at der ved de enkelte retter aftales klare retningslinjer mellem anklagemyndigheden og retten om varsling af retten om vidnets deltagelse i sagen. Sådanne klare aftaler vil give de bedste forudsætninger for, at retten effektivt kan modtage og hjælpe bange vidner.³⁰

Det er herudover arbejdsgruppens opfattelse, at det for rettens øvrige besøgende, herunder andre vidner end bange vidner, kan være tryghedsskabende, såfremt der (i hvert fald) ét sted i retsbygninger er et videoovervåget venteområde, hvor de pågældende kan opholde sig.

Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund, at landets retter etablerer sådanne videoovervågede områder, medmindre konkrete bygningsmæssige forhold gør, at etableringen ikke vurderes at give nogen sikkerhedsforøgende effekt.

Omkostningsestimat:

Alarmtryk: Trådløs ringeklokke: 500 – 1.200 kr. eksklusive moms.

Alarmtryk: Trådløs GSM-alarm med to panikknapper: 3.500 – 5.000 kr. eksklusive moms.

²⁸ Se herved nærmere rapportens afsnit 4.2.

²⁹ Se nærmere herom i rapportens afsnit 5.1 og 5.2.

³⁰ For nærmere om rollefordelingen mellem retten og anklagemyndigheden, se afsnit 3.

Videoovervågning: Installation med fire kameraer, optageudstyr og en monitor: 45.000,00 – 100.000,00 kr. eksklusive moms.

6.2 Sager med behov for forhøjet sikkerhedsniveau

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at domstolene er og fortsat vil blive præsenteret for sager med behov for et forhøjet sikkerhedsniveau – kategori 3-sager. Erfaringsmæssigt er der dog tale om enkelte sager årligt.

Det står klart, at disse sager er af en sådan karakter, at de i dag alene kan håndteres forsvarligt i retterne ved hjælp af en massiv indsats fra politiets side, herunder iværksættelse af en række ekstraordinære tiltag. Selv om antallet af sådanne sager heldigvis er yderst begrænset, er det efter arbejdsgruppens opfattelse vigtigt at overveje, hvordan retterne bedst muligt bliver i stand til at håndtere de pågældende sager inden for rammerne af de eksisterende bygninger.

Forebyggelsesafdelingerne har skitseret to alternative løsningsmodeller, hvoraf den mobile løsning initialt er billigst. Den foreslåede mobile løsning vil dog – ud over de initiale udgifter – medføre en række løbende udgifter til opbevaring (og nyindkøb) af sikkerhedsmateriale samt opsætning, herunder tilpasning af udstyr dér, hvor sagen skal behandles.

Den permanente sikring af to retssale kræver en større initial investering, men der vil herefter ikke være tilsvarende løbende udgifter til opbevaring, transport og tilpasning af sikkerhedsmateriellet. Det bemærkes dog, at i det omfang materiellet til perimetersikring lejes, vil der være løbende udgifter hertil.

Det er opfattelsen hos forebyggelsesafdelingerne hos Rigspolitiet (Nationalt Forebyggelsescenter) og Politiets Efterretningstjeneste, at to permanent sikrede retssale ud af de to skitserede alternativer vil være den bedste løsning til afvikling af kategori 3-sager. Forebyggelsesafdelingerne har i den anledning peget på en række faktorer, herunder at politiet med denne løsning opnår et indgående kendskab til lokaliteterne og til sikkerhedsudstyret således, at politiet hele tiden kan drage erfaringer og udnytte disse til den mest hensigtsmæssige og effektive sikring.

Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund, at der opgraderes to retssale permanent – en i Glostrup og en i Aalborg. Det forudsættes, at de meget få kategori 3-sager, der forventes på landsplan, som udgangspunkt skal foregå i de pågældende retssale. De to retssale skal indgå som en del af de respektive retters normale retssalskapacitet, når salene ikke er optaget af kategori 3-sager.

Arbejdsgruppen finder endvidere, at det i forbindelse med omfattende bygningsmæssige ændringer af landsretterne kan overvejes også at indrette særligt sikrede retssale dér.

Omkostningsestimat:

Etablering af en permanent sikret retssal: Ca. 2,5 mio. kr. eksklusive moms (uden perimetersikring).

6.3 Undvigelsesrisiko

Som det er konstateret tidligere i rapporten, sker det, at en arrestant undviger eller forsøger at undvige, mens den pågældende opholder sig i eller omkring retsbygningen.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at problemet generelt set er af begrænset omfang, og at undvigelsesrisikoen herudover må betragtes som stort set ikke-eksisterende, mens arrestanten opholder sig i celleområdet eller arresten.

Arbejdsgruppen har kunnet konstatere, at det i alle landets retsbygninger er muligt at føre en arrestant til et celleområde. I hovedparten af retsbygningerne er der (eller vil der blive) etableret celler i selve retsbygningen. Hvor det ikke er tilfældet, vil det være muligt at anvende celler i et nærtliggende arresthus eller på en politistation. Det er således muligt, i det omfang politiet/Kriminalforsorgen som et led i deres bevogtningsopgave måtte finde det hensigtsmæssigt, at føre arrestanten til et sikkert område. Det være sig i forbindelse med pauser i sagens afvikling, toiletbesøg, under votering eller andet.

Det er på den baggrund arbejdsgruppens opfattelse, at retsbygningerne er indrettet på en sådan måde, at politiet/Kriminalforsorgen på en hensigtsmæssig måde kan foretage bevogtning af arrestanten.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at anvendelse af videokommunikation i forbindelse med arrestanters fristforlængelsessager vil kunne medvirke til at reducere antallet af undvigelser/undvigelsesforsøg, da arrestanten i disse tilfælde forbliver i arresten (eller på en nærtliggende politistation) i stedet for at skulle færdes i en retsbygning.

6.4 Hærværk og tyveri

Hærværk

Visse af landets retsbygninger har været udsat for en del tilfælde af grovere hærværk. Hærværksproblemet er dog lokalt af varierende omfang og karakter.

Arbejdsgruppen er bekendt med, at to større byretter som værn mod hærværk har opsat videoovervågning og etableret lys på bygningens facader. De pågældende retter oplyser at have haft positive erfaringer med videoovervågning og facadelys.

På den baggrund anbefaler arbejdsgruppen, at landets retter etablerer videoovervågning og facadelys, medmindre der konkret vurderes ikke at være behov herfor. Arbejdsgruppen anbefaler endvidere, at de erfaringer, som ovennævnte byretter allerede har høstet, inddrages hvor relevant.

Omfanget af eventuelle initiativer, herunder installation af videoovervågning og facadelys, vil afhænge af den konkrete bygning og de omkringliggende arealers udformning.

Tyveri

Arbejdsgruppen har kunnet konstatere, at tyveri af varierende omfang er et tilbagevendende problem ved landets retter. Det er imidlertid også arbejdsgruppens opfattelse, at det næppe vil være muligt helt at komme dette problem til livs.

Synlige vagter og personalets opmærksomhed på gode vaner er væsentlige skridt på vejen. Hertil kommer, at de nye retsbygningers inddeling i zoner samt tyverialarmer efter arbejdsgruppens opfattelse er medvirkende til i vidt omfang at begrænse risikoen for tyveri.

Såfremt de enkelte retter finder, at de har sådanne problemer med tyveri, at det ikke løses af ovenstående, må de pågældende retter overveje at iværksætte ekstraordinære tiltag.

Omkostningsestimat

Videoovervågning: Installation med fire kameraer, optageudstyr og en monitor: 45.000,00 – 100.000,00 kr. eksklusive moms.

Fire lamper til oplysning af facade: Ca. 25.000,00 kr. eksklusive moms.

6.5 Personalesikkerhed

En retsbygning er ikke blot de fysiske rammer for afvikling af retssager, det er også en arbejdsplads. En arbejdsplads, hvor de ansatte trygt skal kunne færdes.

Når det er sagt, kommer man dog ikke uden om, at retsbygninger er et sted, hvor der i sagens natur færdes en række forskellige persontyper, herunder personer, der er involveret i kriminelle aktiviteter. Disse faktorer kan der ikke ændres på. Derimod er det klart, at de må indgå i rettens (som arbejdsgiver) nærmere overvejelser om indretning af retsbygningen.

I forbindelse med indretningen af nye retsbygninger etableres flugtveje i alle retssale og mødelokaler, således at rettens personale hurtigt kan forlade lokalet, hvis der er optræk til uro under en sag. Den tidligere omtalte zoneinddeling er endvidere med til at skabe større tryghed for rettens personale.

Enkelte retter har som et personalesikkerhedsmæssigt tiltag etableret alarmknapper i mødelokaler og retssale med direkte kontakt til en vagt eller en godkendt alarmcentral. Det er arbejdsgruppens vurdering, at sådanne alarmknapper kan medvirke til at øge trygheden hos retternes personale.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at retterne indkøber et antal alarmknapper, eventuelt mobile, til etablering i retssale og eventuelle yderligere lokaler, der anvendes til retshandlinger.

Omkostningsestimat:

Alarmtryk: Trådløs GSM-alarm med to panikknapper: 3.500 – 5.000 kr. eksklusive moms.

6.6 Øvrige sikkerhedsmæssige problemer

Metaldetektorer/spektrumdetektorer

Som anført i afsnit 4.5 har Domstolsstyrelsen de seneste år overvejet at indkøbe udstyr, særligt metaldetektorer, til at håndtere ulovlig brug af mobiltelefoner under retsmøder. Den tekniske udvikling inden for mobiltelefoner har dog gjort, at metaldetektorer alene ikke er tilstrækkeligt til at identificere alle mobiltelefoner. Domstolsstyrelsen har derfor gennemført et forsøg med spektrumdetektorer.³¹

Arbejdsgruppen har noteret sig, at forsøget har vist, at den nuværende teknologi ikke er tilstrækkelig udviklet til dette formål.

Det bemærkes i forhold til et eventuelt indkøb af metaldetektorer til retterne, at metaldetektorer ligeledes må forventes at have en vis præventiv effekt i forhold til indsmugling af våben i retssalene.

Såfremt der fremover fast skal anvendes metaldetektorer i retterne, er det arbejdsgruppens opfattelse, at det er rettens personale, der skal betjene apparatet. Visse sager har dog en sådan karakter, at politiet alligevel er til stede i retsbygningen, og der kan i den anledning være situationer, hvor betjeningen af detektoren vil indgå som et naturligt led i politiets sikring af lokalerne.

Brug af håndscannere, visitation af fremmødte samt eventuel fysisk bortvisning i den anledning foretages af politiet.

Skudsikkert glas

Arbejdsgruppen har overvejet spørgsmålet om montering af skudsikkert glas i retternes vinduer, særligt i nævningeretssale. Ud fra en samlet vurdering, herunder af det aktuelle trusselsbillede, er det imidlertid arbejdsgruppens opfattelse, at der ikke er behov herfor. Arbejdsgruppen kan derfor ikke generelt anbefale, at der monteres skudsikkert glas i vinduerne i landets retsbygninger. Arbejdsgruppen anbefaler derimod, at der konkret iværksættes risikovurderinger i de tilfælde, hvor der vurderes at være behov herfor.

Arbejdsgruppen henleder i øvrigt opmærksomheden på, at retssale og mødelokaler i de nye retsbygninger er sikret mod indkig, ligesom der i flere nye retsbygninger er anvendt angrebshæmmende ruder i vinduer mv. indtil fire meter over terræn. Hertil kommer, at der i visse tilfælde – som alternativ til angrebshæmmende ruder – kan anvendes selvklæbende film på ruder med henblik på at forhindre, at vinduesglassene splintrer.

7 Samlet omkostningsestimat for arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger

Landets retsbygninger er alle forskelligt indrettede, og det medfører i sagens natur, at der i den enkelte ret kan være særlige hensyn at tage, ligesom retterne allerede kan have taget de

³¹ Nærmere om spektrumdetektorer fremgår af afsnit 5.3.

sikkerhedsmæssige skridt, som arbejdsgruppen anbefaler, eller andre sikkerhedsmæssige skridt, der varetager samme hensyn. Arbejdsgruppens anbefalinger bør således i alle tilfælde – som også nævnt i afsnit 6 – ses i lyset af de enkelte retters konkrete forhold.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der i de enkelte retter etableres videoovervågning og alarmknap i venterummet til bange vidner samt videoovervågning mindst ét andet sted i retsbygningen, hvor rettens øvrige besøgende, hvis de måtte ønske det, kan opholde sig.

Arbejdsgruppen anbefaler videre, at der i retterne opsættes videoovervågning og etableres lys på facaden, samt at der i retterne indkøbes et antal alarmknapper til etablering i retssale og eventuelle yderligere lokaler, der anvendes til retshandlinger.

Arbejdsgruppen anbefaler endeligt etablering af to permanent sikrede retssale – en i Glostrup og en i Aalborg. Det skal i den forbindelse bemærkes, at det ikke har været muligt at skønne over udgifterne til perimetersikring af de to retssale i forbindelse med udarbejdelse af rapporten.

Arbejdsgruppen har baseret på gennemsnitsbetragtninger over retternes behov for sikkerhedsmæssige tiltag vurderet, at de samlede udgifter ved gennemførelse af de anbefalede initiativer vil udgøre i størrelsesordenen 10-14 mio. kr. I dette beløb indgår ikke eventuelle ekstra udgifter til kompenserende sikkerhedstiltag i den eksisterende bygningsmasse³² eller eventuelle udgifter til etablering af særligt sikrede retssale i landsretterne.

³² Se nærmere herom i afsnit 6.0.

Dato: 2. april 2009
Kontor: Økonomikontoret
Sagsnr.: 2008-001-0101
Dok.: LB140465

Kommissorium for Justitsministeriets tværgående arbejdsgruppe om sikkerhed i rets- bygninger

Domstolsstyrelsen er i forbindelse med gennemførelsen af domstolsreformen på det bygningsmæssige område blevet præsenteret for en række forslag til etablering af sikkerhedsforanstaltninger i de nye retsbygninger fra såvel byretterne som politiet.

Baggrunden for de fremsatte forslag er navnlig, at der i stigende omfang foretages sager ved retterne, hvor politiet vurderer, at der er en forhøjet sikkerhedsrisiko. Det drejer sig f.eks. om terrorsager, menneskesmuglersager og rocker-/bandekriminalitet. Politiets tilstedeværelse vil i disse sager ikke nødvendigvis i sig selv være nok til at skabe den fornødne sikkerhed for sagens aktører, herunder vidner og domsmænd/nævninger.

På baggrund af ovenstående er det Justitsministeriets opfattelse, at der er behov for at fastlægge et fælles og realistisk sikkerhedsniveau for landets retsbygninger og foretage en vurdering af de bevillingsmæssige konsekvenser i tilknytning hertil.

Justitsministeriet har på baggrund af ovenstående besluttet at nedsætte en tværgående arbejdsgruppe om sikkerhed i retsbygninger.

Arbejdsgruppen skal udarbejde et konkret forslag til sikkerhedsniveauet i landets retsbygninger. Forslaget skal danne grundlag for den løbende indretning af retsbygningerne.

Arbejdsgruppens forslag skal ikke omfatte eventuelle midlertidige retsbygninger, afdelingskontorer og bitingsteder.

Arbejdsgruppen skal alene beskæftige sig med sikkerheden i og omkring retsbygningerne, herunder som minimum vurdere kravene til forholdene

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

uden for retten, i ankomst- og venteområder samt i retssalene og mødelokalerne.

Arbejdsgruppens forslag skal tage udgangspunkt i grundsætningen om offentlighed i retsplejen, herunder hensynet til at bevare et åbent retsvæsen.

Arbejdsgruppen skal overveje, hvordan der opnås trygge rammer og et tilfredsstillende sikkerhedsniveau for vidner, lægdommere og retternes medarbejdere. Arbejdsgruppen skal desuden overveje, hvilke forebyggende tiltag der vil kunne nedbringe risikoen for, at anholdte undviger under opholdet i retsbygningen, og hvordan der kan ske forebyggelse af tyveri/hærværk mod retsbygningen.

Arbejdsgruppen skal overveje spørgsmålet om fordelingen af ansvaret for opretholdelse af ro og orden i retsbygningen mellem politiet, anklagemyndigheden, kriminalforsorgen og retten.

Arbejdsgruppen skal ikke beskæftige sig med arbejdsmiljømæssige spørgsmål.

Det endelige forslag forventes præsenteret i en afsluttende rapport, som skal indeholde en samlet vurdering af de omkostninger, der er forbundet med arbejdsgruppens anbefalinger.

Arbejdsgruppens redegørelse forventes at foreligge primo september 2009.

Justitsministeriet varetager opgaven som formand for arbejdsgruppen.

Arbejdsgruppen består desuden af følgende medlemmer:

- to medlemmer udpeget af Domstolsstyrelsen
- et medlem udpeget af byretspræsidenterne
- et medlem udpeget af de overordnede retter
- et medlem udpeget af Rigspolitiet
- et medlem udpeget af Rigsadvokaten
- et medlem udpeget af Direktoratet for Kriminalforsorgen
- et medlem udpeget af Justitsministeriet

Domstolsstyrelsen stiller sekretariatsbistand til rådighed for arbejdsgruppen.